

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan opoldan.

Uredništvo je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 6/1, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostolna petstvestica 75 vin., pogojen prostor 1'25 v; razglasi in poslano vrstica po 1'50 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo Jugoslov. socijalno - demokratične stranke.

Posamezna šte. stane 40 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto 72 K, za pol leta 36 K, za četrt leta 18 K, za mesec 6 K. Za Nemčijo celo leto 77 K, za ostalo tujino in Ameriko 84 K. — Reklamskeje za list so poštnine proste.

Upravništvo je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 6/1, Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Simptomatični ukrepi italijanskega proletarijata.

Glasilo italijanski sodrugov »Avanti« objavlja z velikimi pismenkami poseben poziv na demobilizirane sodruge rimske socialistične zveze, čigar vsebina slovi: Vsi člani zveze, zlasti šarže, ki so še v posesti vojaške obleke, se pozivljajo, da jo ohranijo. Vsi sodruzi-častniki se vabijo, da dopošlelo rimski socialistični zvezi svoje naslove z navedbo svojega čina.

K temu pozivu pripomnja »Avanti«: Odkar sme povsem neznan manjšina, ki išče svoj dobiček v splošni zmed, segati po orožju in razburjati s svojimi grožnjami ogromno večino nasprotnega naziranja, mislimo, da bo tudi nam in našim sodrugom dovoljeno, da se zaščemo k obrambnim ukrepom. »Avanti« razvija nato vojaški program republike delavskih, kmetijskih in vojaških svetov. Glavne točke tega programa se glase: 1. Okolnost, da je v dosegu in v ohranitev zmage proletarijata potrebna sila, zahteva, da se udeleži obramben organizacijski program, ki se mora od prejšnjega, pred vojno toliko hvalisanega ustroja narodne armade bistveno razlikovati, ker so dogodki in izkustva dokazala njegovo zastarelost; 2. obrambna organizacija proletarijata, čije neposredni, začasni cilj je

varstvo revolucionarnih pridobitev in odpor proti buržoazijskim stremiljem, ki so revoluciji sovražna, se mora opirati na neovirano izvajanje svoje oblasti potem oborožene sile. Sporazumno z delavskimi in kmetijskimi sveti morajo delovati tudi vojaški sveti, katerih naloga je, da prevzamejo vodstvo ljudstva v disciplinarnem, tehničnem in upravnem oziru in da nadomestijo sedanjo skrivnostno in lastnim koristim službo oblast generalnega štaba. Izročitev tovarov in imenovanjenih vodstva se bo v vsakem posameznem primeru izvršilo po določilih organov skupne vlade, katerim bo poverjeno tudi nadzorstvo nad podjetji. Sodstvo in novačenke se bo moralo vršiti strogo kraljevo po načelu federalistične decentralizacije. Nikakor ne bi bilo pametno in dejanski tudi ne izvedljivo, ako bi se hotelo pri tej preuredbi a priori izključiti ali zapostavljati delavne in sposobne elemente buržoazijske vojske. Potrebno je celo nasprotno; treba jih je pritegniti ter s tem zlasti tehnikom odvzeti vsako možnost, da škodujejo, pač pa da v potrebi posvetijo vse svoje zmožnosti v dosego onih ciljev, za katere se je boril Trocki v Rusiji.

zastopnika o raznih važnih vprašanjih, ki se tičejo notranje in zunanje politike Italije. Na vprašanje, ali bodo socialisti sodelovali v kronskem svetu, je socialistični zastopnik odgovoril: Mi bomo odšli, ker čemu naj bi prevzeli razsodništvo glede meščanskih odgovornosti, ko smo se skozi štiri leta trudili na vse načine, da jih oddaljimo od sebe. Ako smo v prvem delu drame hoteli biti samo gledalci, čemu bi v času katastrofe morali postati sodniki. Tudi to pot hočemo odgovoriti na poziv z besedami: Od tega vina mi ne pijemo. Socialistični zastopnik je zaključil: Nočemo imeti svojega dela v odgovornosti in pogreškah meščanskega razreda.

Spiltski Italijanci se razburjajo.

LDU, Split, 29. (DDU.) Iz Šibenika poročajo: V Šibeniku so takoj na prvo vest, da so italijanske čete zavzele Trogir, pričeli italijanski manifestirati. Parnik »Juraj Šubica«, ki se je nahajal v šibeniški luki, ni smel odpluti proti Splitu in se je govorilo, da je odhod prepovedal pod-admiral Nillo. Iz tega je razvidno, da so vojaške oblasti in italijanski okupirane ozemlja vedeli že v naprej za organizirani napad na Trogir. Po Šibeniku se istotako širi glas, da bodo tri torpedovke odšle nad Split. Okoli polne 23. t. m., ko so bili Italijani že pognani iz Trogira v beg, je iz Šibenika odpotovala z vsjo brzino sanitetna ambulanca z dvema zdravnikoma in Prapatnico, ker je bilo javljeno, da je več težko in lahko ranjenih Italijanov in trogirskih gardistov. Iz Šibenika je odplul parnik od 4000 ton s 500 volaki, množico avtomobilov, pušk in raznega vojnega gradiva. Proti Jakinu je z Lloydovim parnikom »Brioni« odpotovalo mnogo vojske in okoli 200 naših utihotapljenih konj. Bojna ladja »Cortelazzo«, ki bi imela z živčjem in volaki priti v Šibenik, je odpotovala na Reko.

Reški pustolovec ne miruje.

LDU, Split, 29. (DDU.) Z ozirom na razne vesti iz okupiranega ozemlja, na pisanje italijanskih listov in neki proglas D'Annunzia, se more sklepati, da Italijani z več strani pripravljajo napad s kopnega in z morja na Dalmacijo. V zasedenem ozemlju se nadaljuje talno popisovanje prostovoljnih čet italijanske omladine in pouličnih postopačev.

Ameriški rušilci v Splitu.

LDU, Split, 29. (DDU.) Včeraj je došla v splitsko luko velika ameriška križarka »Pittsburgh«, danes pa ameriška križarka »Sacramento« z nekoliko velikimi rušilci. Zdi se, da imajo nalog ostati vsidrani v splitski luki.

Najsrečnejša rešitev ministrske krize!...

Protičev »koncentracijski« kabinet.

Torej vendar! Po tolikem in tolikem času, po tolikem in tolikem težkem in poštenem političnem »delu« od strani vseh velikih prijateljev nove Jugoslavije, se je gospodu Protiču posrečilo doseči vsaj to, da so mu poverili sestavo novega kabineta, ki bo, kakor vse izgleda, kajpada strogo »koncentričen«. — Vsaj v tolikem, namreč, da bo v nem koncentrirana vsa jugoslovanska reakcija... Če se namreč Protiču posreči sestaviti kabinet, bomo imeli združeno vladno pristašev Protiča, Korošca in Narodnega kluba. In s tem je menda vse povedano. Blaženi časi! In blaženi gospod podpredsednik Korošec! Prepričani smo namreč, da ne bo odšel več naglašal potrebe koncentracijskega kabineta kot pogoj za vstop v vladu. Zakaj tudi. Glavno je Protič, ki je velik priljubljeni demokrati in svobode... v klerikalnem smislu.

Kakor rečeno: Protič bo sestavil nov kabinet. Če bo ta kabinet imel kaj dolgo življenje, je pač drugo vprašanje. Gotovo je zaenkrat to: Kabinet take vrste, če sestavljen namreč zgolj iz omenjenih treh skupin, bo skrajno reakcionaren. Delavstvu nenaklonen. Kar pa jugoslovansko delavstvo ne vzemirja. Nasprotno. Saj vemo, da se ministrske krize ne da rešiti s tem ali onim ministrstvom, marveč zgolj z radikalno sanacijo države. Ta sanacija pa more priti le od ljudstva. Zato smo zahtevali, da se razpišejo takoj volitve.

Reakcionarne struje v parlamentu pa niso bile za to našo zahtevo. Svoji zmot se bodo zavedale, ko bo morda prekasno.

Socialistično delavstvo bo opiralo energično vsaki reakcionarni politiki in se bo medtem pripravljalo na zmago v državi.

Zato nas vse vesti o »rešitvi« vladne krize v meščansko-kapitalističnem smislu puste povsem hladnokrvne...

Sestava kabineta poverjena Stojanu Protiču!

LDU, Belgrad, 30. Regent je povodom avdicije s Stojanom Protičem poveril istemu sestavo kabineta. Stojan Protič se je vrnil v parlament, ter obvestil o tem načelnike strankarskih klubov.

Narodni klub se je odločil...

LDU, Belgrad, 30. Danes ob 11. uri dopoldne je došel predsednik narodnega predstavništva dr. Draža Pavlovič z dvora, kjer je bil na posvetovanju pri regentu, v parlament

ter je imel kratko konferenco z načelniki strankarskih skupin. Narodni klub je izjavil, da je pripravljen iti v kabinet, kateremu bi načeloval Stojan Protič, toda pod pogojem, da se izvrše nekatere izpremembe v upravi na Hrvatskem. Takoj po konferenci je Stojan Protič odšel na dvor, da sprejme kakor naznanjeno, mandat od regenta za sestavo kabineta.

Prve stare težave.

LDU, Belgrad, 29. V poslanskihi krogih se govori, da ne bo nihče podpiral Protiča v primeru, ako bi mu bila poverjena sestava kabineta. Demokratično socialistični blok preide brezpozorno v opozicijo in to tembol, ker je na današnji konferenci načelnikov klubov izrekel Protič ministru za notranje stvari Pribečeviću težko osebno žalitev.

Lep uspeh rudarske organizacije.

Dogovor med trboveljsko premogokopno družbo in njenim delavstvom.

Te dni so se zaključila v Ljubljani pogajanja v svrhu ureditve zahtev, ki jih je stavila Unija slovenskih rudarjev v Zagorju. Rezultat pogajanj je za delavstvo zelo ugoden. Zaenkrat objavljamo tu dobesedno zapisnik o dogovoru med trboveljsko premogokopno družbo in njenim delavstvom, kakor je bil sklenjen dne 26. septembra 1919. v Ljubljani.

Na povabilo deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani z dne 20. sept. 1919, št. 11.098, so došli na pogajanja spodaj podpisani:

Določeni predsednik sele, gospod dvorni svetnik Mohor Pirnat, je odprti sejo ob 11. uri.

Sporazumno se je med obema strankama sklenil nastopni dogovor:

v zadevi zahtev, kakor jih je stavila v svoji vlogi z dne 4. avgusta 1919. »Unija« slovenskih rudarjev v Zagorju.

Ad I. zahtev »Unije«.

1. oktobra 1919. in 1. januarja 1920. se izplačalo nabavni prispevki v zahtevani višini in sicer dobe: samski 180 K, oženjeni in vdovci brez otrok 230 K, oženjeni z 1 ali 2 otrokoma 280 K, oženjeni z 3 ali 4 otroci 330 K, oženjeni z nad 4 otroci 380 K.

Med otroke se štejejo oni do 16. leta starosti, zakonski ali nezakonski, ako niso že sami pri rudniku zaposleni. Drugi rodbinski člani se ne štejejo (stariši, sorodniki).

Ako bi se v tem času produkcija dvignila, se zviša nabavni prispevek za toliko odstotkov, za kolikor

Kam plovemo?

Italijanske zmede.

Opozorili smo te dni ponovno našo javnost o nevarnosti, ki preti jugoslovanskemu ljudstvu, kakor sploh tudi italijanskemu vsled vojaških kolobolov, ki se pripravljajo ob Adriji. Najnovejša vesti, ki jih prinašamo spodaj, potrjujejo naše tozadevne besede. Zgoraj prinašamo simptomatičen oklic italijanskih sodrugov in tozadevni komentar v »Avantiju«, ki nam zopet pričata, da so razmere v Italiji zelo napete. Ne delamo si sicer tukaj iluzij, toda prozorno je vendar, da je tu resna nevarnost. Če ne bo proletarijat pravočasno interveniral, utegnemo res doživeti hude momente. Upamo, da se nakane italijanskih militaristov donesrečijo, upamo, da bo italijanski proletarijat na višku svoje dolžnosti, kajti to je v njegovem interesu ter v interesu socialistične stvari sploh. Od naše strani bomo pač gotovo storili, kar je v naših izkušenih močeh, da preprečimo nova kapitalistična zla. Svoje tozadevno mnenje bomo izjavili in precizno. Ne bomo trpeli več nikake politike, ki bi šla preko volje in stremiljenja ljud-

stev. Dovolj je teh homatit. Imperializem bo zaigral svojo poslednjo postojanko v Trenku, ko bo klerik ali kakorkoli povzročil nov boj med narodi. Naš proletarijat in proletarijat vseh dežel je na straži.

Današnji brzolaji govore na eni strani o nameravani zasedbi cele Dalmacije po italijanskem vojaštvu, na drugi pa o zbiranju jugoslovanskih komitašev. Ta poslednja vest je iz italijanskega vira in gotovo neresnična. Poznamo pa iz lastne izkušnje očitne namene takih vesti ter njih posledice. Opozarjamo gospode imperialiste dokler je še čas: Pozor, ta zlobna igra utegne biti predvsem vam samim nevarna!

Koncentriranje jugoslovanskih komitašev.

LDU, Split, 29. (DDU.) Italijanski časniki poročajo z Reke, o koncentriranju jugoslovanskih komitašev pri Snežniku. Listi pristavljajo, da je vojaško poveljstvo podvelo odredbe za pripravljenost na kakršnekoli dogodke.

Italijanski socialisti o položaju.

LDU, Split, 29. (DDU.) Sotrudnik rimskega »Giornale d'Italia« je interveniral uglednega socialističnega

nejša, dokler mi ni nazadnje stala na plečih čisto lahka in prazna. To rečejo se praznino v svoji glavi sem občutil z vsem svojim telesom; zazdel sem se samemu sebi, ko da sem otel od glave do nog.

»O ti moj bog nebeški!« sem zakričal bolestno in sem ponavljal ta vzklil mnogo, mnogokratov zapored, ne da bi kaj dodal.

Veter je šumel v listju, oripravljal se je k slabemu vremenu. Se en trenutek sem posedel tam in strmel izgubljeno na svoje papirje, jih nato zložil in potisnil počasi v žep. Postalo je hladno, jaz pa nisem imel več telovnika; zapel sem si suknjo do vratu in sem potisnil roke v žep. Nato sem se dvignil in šel.

Ako bi se mi vsaj to pot posrečilo — vsaj to pot! Dvakrat me je že gospodinja vprašala z očmi, kdaj bom plačal. Jaz pa sem se moral prihluti in se s pozdravom v zadregi splaziti mimo nje. Tega nisem mogel storiti še enkrat; ako bi prihodnjič srečal te oči, sem nameraval odgovoriti svojo sobo in si pošteno obračunati s seboj; na ta način se pač ni moglo trajno nadaljevati.

Ko sem dospel k izhodu parka, sem spet zagledal pritiklavca, ki sem ga bil v svoji razbesnelosti pognal v beg. Mistični časniški papir je ležal odprt zraven njega na klopi; vseboval je jedila najrazličnejše vrste, ki jih je zdaj žviljal. Hotel sem stopiti k njemu in se opravičiti, prositi ga oprostjenja za svoje ve-

denje, toda odbijalo me je, kako je ledel; stari prsti, s katerimi je zoperno kot z desetero ukrivljenimi kremplji krčevito držal svoj kruh z maslom, so povzročali, da mi je postajalo slabo. Stopil sem mimo njega, ne da bi ga nagovoril. Ni me spoznal; suhotno kot les so strmele vame njegove oči; niti črte na licu ni izpremenil.

Nadaljeval sem svoj pot.

Iz navade sem obstajal pred vsakim izobesnim časopisom, kjer sem šel mimo, proučevalo objavljena prosta mesta. Bil sem tolikanj srečen, da sem našel eno, ki bi me pač lahko sprejel: trgovec tam zunaj neke je iskal za vsak večer po par ur človeka, ki bi mu vodil knjižice: plača po dogovoru. Zapisal sem si naslov moža in sem tiho prošil boga za to mesto; hotel sem zahtevati za delo mnogo manj kot vsak drugi, petdeset vinarjev bi bila bogata plača, ali nemara samo štirideset, to sem prepuštil njemu.

Ko sem prišel domov, je ležal na mizi listek gospodnje, v katerem me je prosila, naj plačam vnaprej svojo stanarino ali pa se kolikor mogoče kmalu preselim. Naj ji nikar ne štelem tega v zlo, toda ona da je primorana, to zahtevati. S spoštovanjem — Gundersenova.

Napisal sem svojo ponudbo trgovcu Christu, Grönländslerer Štev. 31, jo kuvertiral in jo ponesel dol v poštni nabiralnik na voglu. Nato sem šel spet v svojo sobo in sedel v nasla-

njač. Vse bolj se je temnilo. Zda mi je bilo težko, vzdržati se na nogah.

Naslednje jutro sem se prebudil zelo rano. Bilo je še čisto tema, ko sem odprl oči in šele dolgo nato sem slišal v stanovanju pod sabo biti uro pet. Hotel sem spet zaspati, a se mi ni posrečilo; vse bolj sem postajal čil in tako sem ležal in mislil na tisoč reči.

Hipoma mi je kanilo v glavo par dobrih stavkov, ki bi jih vporabil za škico ali feljton, finih jezikovnih domislekov, kot si nisem izmislil še nič podobnega. Tako ležim tam in si ponavljam tiste besede in vse bolj vidim, da so izvršne. Polagoma se jim pridružujejo še druge; hipoma sem že čisto čil; vstanem in zgrabim za svojo posteljo po parir in svinčnik. Tako je, kot da je počela v meni žila; ena beseda sledi drugi, se ureja v zvezo, družji v prizor, scena se kopiči na sceno, dejanje in replike vro iz moje lobanje in prečudovito čustva udobnosti me oblema. Pišem kot obseden in polnim brez prestanka polo za polo. Misli mi prihajajo tako hipno in lijejo tako obilno, da mi uhaja cela množica posrečenih strankarskih stvari, ki jih ne morem dovolj naglo napisati, četudi delam na vso moč. Vedno še me naskakujejo novi domisleki; vsega me obvladuje moja snov in vsaka beseda, ki jo zapišem, mi je položena v usta.

(Dalje prih.)

LISTEK.

GLAD.

Spisal Knut Hamsun. — Poslovenil Fran Albrecht.

(Dalje.)

Ves objel od ugonabljanja sredi sveta, pozrejočega se v svoj sen, sem čutil, kot da sem sam plazivec, ki poginja. Vstal sem v silnem strahu in napravil par korakov po pešpoti. Ne! sem vzkliknil in skrčil obe pesti, temu je treba storiti konec! In spet sem sedel na klop, vzel svinčnik v roko in hotel z vso resnobo pričeti svoj članek: ta obupanost ni koristila nič, ko sem imel neplačano stanarino pred sabo.

Počasi, čisto počasi so se jele zbirati moje misli. To sem pozabil in sem napisal mmo in dobro premišljeno par strani kot uvod k čemursibodi; to je bil lahko čisto imeniten začetek k vsaki mogoči stvari.

Nato sem jel razmišljati v kakem določenem vprašanju, ki bi ga obdelal, bodisi človeka ali stvar, s katero bi se pečal — toda ničesar nisem našel. Tekom teh brezuspešnih naporov so se moje misli spet razblinjale v nered; čutil sem, kako so mi možgani dobesedno odrekli, kako mi je glava postajala praznejša in praz-

se je zvišala produkcija. Ta diferenca se izplača naknadno. Kot računsko podlaga za proračunanje produkcije ima služiti osma perioda (avgust) 1919.

Za nadaljina četrtletja pa se izplačnice nabavni prispevki le, če bo produkcija premoga za 10½ višja kot v osmi periodi leta 1919. in sicer vedno za toliko odstotkov višji, za kolikor odstotkov je narasla produkcija do najvišjega dvojnega zneska sedanje izmere.

Do nabavnega prispevka imajo pravico vsi, ki so bili v začetku periode (1. oktobra 1919. in 1. januarja 1920.) na delu. Od nje niso izvzeti oni, ki se ta čas nahajajo v stanju bolezni. Predpogoji za prejem nabavnega prispevka pa je, da je bil delavec že tri mesece zaposlen pri družbi. Dotični, ki te službene dobe 1. oktobra 1919. ali 1. januarja 1920. še niso dosegli, prejmejo nabavni prispevek, ko bodo dovršili trimesečno službeno dobo. Kdor je na dopustu več kot 14 dni, prejme nabavni prispevek procentuelno po njegovi aktivni službeni dobi.

Zaostali nabavni prispevki, ki so se določili v pogodbi z dne 2. marca 1919., se izplačujejo le za čas do 1. oktobra 1919.

Ad II. zahtev »Unije«:

Trboveljska premogokopna družba prizna, da poravnava razliko med cenami živil v mesecu februarju t. l. in sedanji in bodoči glede nastopnih potrebščin in v tu navedenih količinah:

1. moko za pecivo 4 kg, 2. moko za kruh 8 kg, 3. koruzno moko 4 kg, 4. sladkor 1 in pol kg, 5. kis 1 liter, 6. sol 1 kg, 7. fižol 1 kg, 8. slanina in mast 1 kg, 9. milo pol kg, 10. cikorija 1 komad, 11. kava 1 četrt kg, 12. krompir 5 kg.

Na družinske člane odpade pri vseh navedenih potrebščinah polovica označene količine. Izvzemši pod točko 9 navedenega mila, ki ga odpade na družinske člane po eno osminko kg.

Kot družinske člane se smatra žene in otroke, zakonske in nezakonske, do 16. leta starosti, ako niso že zaposleni pri rudniku.

Za bolne delavce in one, ki so na dopustu, veljajo ista določila kot pod točko I. tega dogovora.

Ad III. zahtev »Unije«:

Glede rokodelcev, ki nimajo akordnega dela se zaveže trboveljska premogokopna družba, da uvede tudi za nje akordno delo, ako le to mogoče. Glede onih rokodelcev pa, ki ostanejo v »Herrenschlitzu« se določa, da sme strokovna organizacija dotičnega obrata odnosno njeni pooblaščenki pri obratovodstvu predlagati povišanje dnevnice. O teh predlogih odloča ravnateljstvo rudnika. Ako bi se predlagajoči zaupniki ne mogli zadovoljiti z odločbo ravnateljstva, se smejo proti določbam pritožiti na predstojnika »Osvrednjega montanističnega urada« v Ljubljani, ki sporazumno s trboveljsko premogokopno družbo in delavskimi zaupniki končnovetlavo odloča.

Ad V. zahtev »Unije«:

Glede delavcev na dnevnem kopu prizna trboveljska premogokopna družba, da dobe za vsako uro, ko delajo v dežju in snegu 50% povišek mezd, in sicer za vsako uro sorazmerni del. Če pa bi bilo delo onemogočeno vsled nenadne plove ali hudournja, smejo iti pod streho (vedriti) in so za isti čas plačani. To prekinjenje dela ne sme trajati dalje, kakor je to potrebno. S temi določbami se razveljavita točka A) št. 2. odloka rudarskega glavarstva, z dne 28. marca t. l. št. 424, glede dela pri slabem vremenu na dnevnem kopu.

Ta dogovor stopi v veljavo, ko ga potrdi deželna vlada za Slovenijo.

K originalu se priloži 4 spise, nanašajoče se na današnje razpravo. Sklep ob 17% s pripombo, da so zastopniki delavstva odšli še pred podpisom, ker se jim je mudilo na vlak, izjavljajoči, da soglašajo z dogovorom. Za svoj podpis so pooblastili poverjenika za socialno skrbstvo v Ljubljani.

Predsednik sele:

Mohor Pirnat, s. r.

Zastopnik odseka za prehrano:

dr. Novak, s. r.

Generalno ravnateljstvo trboveljske premogokopne družbe:

J. Bellak, s. r.

Oddelček za socialno skrbstvo:

Prepeluh, s. r.

Delavski zastopniki: in sicer Unije slovenskih rudarjev in podružnice Narodno socialne Zveze v Zagorju:

Prepeluh, s. r.

Zastopnik državne železnice:

se je odstranil pred podpisom

Zastopnik trgovske in obrtne

zbornice v Ljubljani:

Ivan Mohorič, s. r.

Dr. Lotrič:

Misli o šolstvu.

(Dalje.)

V.

Italija s papeškim Rimom ima največ takih modroslovcev, ki so bili pionirji moderne vede ter so morali pretrpeti najkrušnejše preganjanja radi idej, ki so jih priznavali in učili. Objektivno pisana zgodovina katoliške cerkve priča o mučenstvu na stotine učenjakov, katere je cerkev mučila radi njihovega učenja. Omenil sem Galileja in Giordana Bruna. Naj omenim še sledeče može, katerim je bila resnica ljubša kot življenje: Palerio in Arnoldo iz Brescije, Tomaso Campanella, Carnesecci in Cesso iz Ascole, Paleologo in Paolo Sarpi in Savonarola. Te može je katoliška cerkev poleg stotine drugih preganjala in potem dala sežgati, ker so se drznili nastopiti z novimi nauki, ki so nasprotovali cerkvenim. Širili so izobrazbo, razkrinkovali laži-vedo in tako pripravljali tla mišlenskemu preporodu ljudstva. Umrli so kot mučeniki resnice.

Pozabiti tudi ne smemo filozofa in mučenika srednjega veka G. C. Vaninija, o katerem, mislim, se pri nas še ni pisalo. Rodil se je v Taurisanu v Otranti. Študiral je v Padovi. Nameraval je postati luteranski kanonik. Temeljito študij pa ga je odvrnil od tega stanu. V svojo proučevanja je poteval po vsej Evropi. Svoje knjige je pisal pod imenom Giulio Cesare. Bojeval se je proti predsodkom in pobijal napačne cerkvene nauke. Misli je, da je bog povsod, nad vsem, v vsem, v vsaki stvari. Nastopil je ostro proti cerkvenim naukom glede pekla in hudice. Bojeval se je proti kultu svetnikov, katere je smatral za bolnike, kakor: hipohondre, epileptike, histe-rike, sploh ljudi bolne fantazije. V prirodoslovju je bil eden od Darwinovih predhodnikov. Štutil je paralelizem med embriologijo in evolucijo. Načel je problem o naravnem nastanku človeka. S temi nauki je podkopaval temelji teologiji in njenim dogmam, glede katerih ne pripuščal cerkev nikakega dvoma in znanstvenega raziskavanja. Vaninija so radi njegovega učenja preganjali protestantje in katoličani. Protestantje so ga imeli dalje časa zaprtega v Londonu. Katoliška cerkev ga je pustila pozneje kot čarovnika in brezverca živega sežgati. Preje pa so mu še iztrgali jezik. Njegove spise se danes zelo visoko ceni in jih ima le malokatera knjižnica.

Za resnico in svobodo vesti je zgorel na grmadi v Kostnicah največji Čeh, najplemenitejši človek Jan Hus. Zgodbe o njem ne mislim pisati, ker je že tudi pri nas precej poznana. Zanimivo pa je danes to, da velik in to najboljši del češke katoliške duhovščine odločno zahteva, da se obnovi Husov proces, da se popravi krivico, ki se je zgodila Husu in celemu češkemu narodu. Ti češki duhovniki žele, da se napravi Husa za svetnika, zajedno pa da se črta iz svetniške listine Janez iz Nepomukov, katerega so jezuitje na temelju laži in zgodovinske falsifikacije vtihotapili med svetnike, da bi tako odstranili med Čehi čaščenje Jana Husa, katerega je narod slavil kot svojega mučenika - svetnika. To dejstvo je velenjanje. Kako bridka ironija za katoliško cerkev! Zajedno pa jasen dokaz, da resnica končno le vedno ostane zmagovalka.

Preganjale pa so nove ideje več ali manj vse cerkve. Ker vse cerkve opirajo svoje nauke na dogme. Kakor hitro se toraj kako učenje neprijetno dotakne kake dogme in ji nasprotuje, se takoj vzdignejo proti njemu oficijelni razlagalci verskih knjig in preganjajo učitelje novotarij. Takih preganjanj imajo dosti na vesti tudi razne protestantovske cerkve, istotako krščansko-ortodoksne in judovske cerkev. Prednjači pa tozadevno vsem rimska cerkev. Koliko verskih reformatorjev je moralo dati svoje življenje za svoje prepričanje. Celo naš Trubar je imel opravičeno bojazen, da ga bodo poklicali v Rim, kjer bo moral izpitati juho, pomešano s strupom.

Širite in naročite „DEMOKRACIJO“!

Vabilo na naročbo „Napreja“.

V zadnje četrtletje stopamo. Tem potom vabimo vse dosedanje cenj. naročnike, da vpošljejo nadaljnjo naročnino in da nam ostanejo zvesti tudi v prihodnje.

»Napreja« se danes povsod čita. Vendar je dolžnost vsakega organiziranega delavca, da pridobi »Napreja« saj se enega novega naročnika. Razvije naj se nemurta agitacija za »Napreja«! Tudi z oglašji ga podpirajmo!

»Napreja« je najcenejši slovenski dnevnik, tudi glede vsebine stoji na višku. Zatorej na delo: Čim več nas bo, tem popolnejši in zanimivejši bo list, ki stane:

Za Ljubljano, na dom dostavljen, četrtletno 18 K.

Za Ljubljano na dom dostavljen mesečno 6 K.

Za Nemčijo celoletno 77 K.

Za ostalo tujino in Ameriko celoletno 84 K.

Naročila, kakor tudi pritožbe, na katere se bo vedno nedostanke izkušalo odpraviti, je nastojati na uravništvu »Napreja«, Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6. I. nadst., »Učiteljska tiskarna«.

Upravništvo »Napreja«.

Glose.

Kongres jugoslovanskih žen v Beogradu se je vršil tri dni od 21. do 24. septembra t. l. O tem kongresu piše »Nova Istina«: To je bil kongres jugoslov. buržoaskih žen, ki so na bučen način manifestirale za buržoazni družabni red. Kongres je sestojal iz skupin visokih dam v sijajnih toaletah, ki so tri dni v veseljem razpoloženju stih in zadovoljnih bitij razpisale pisane fraze in se izgubljale v meglah svojih konfuznih idej. Manifestirale so za privatno lastnino, ki jim daje možnost udobno živeti parasitsko življenje. Kongres so zaključile te site, srečne in zdrave dame s sijajnim banketom v Grand hotelu, ki je veljal 50.000 K. — Proletarske žene, izmognane, utrjene, teptane delavske žene s tem kongresom visokih jugoslovanskih dam ne morejo imeti ničesar skupnega.

Nezadovoljstvo v Bosni. Z ozirom na verjetnost, da se uvede odkupnina za zemljo, ki so jo težaki odvzeli bosanskim begom, vlada velika nezadovoljnost med ljudstvom. V vseh manjših in večjih krajih se shajajo težaki (bos. kmetje), ki izjavljajo, da za odvzeto zemljo ne plačajo nobene odkupnine in da v slučaju, če bi narodno predstavnništvo sklenilo, da se begom plača odkupnina, odrečejo državi plačanje davka sploh.

Ženska volilna pravica v Italiji. Poslanska zbornica je začela svoje delovanje z obravnavanjem predloga o aktivni in pasivni volilni pravici, ki je bil od vlade sprejet in ponekod izpremenjen. Predlog daje volilno pravico vsem polnoletnim ženam, izvzemši neveste. Politično glasovanje žene dobi veljavo šele pri drugih volitvah. Administrativno glasovanje pa dobi veljavo že pri prihodnjih volitvah, ki se vršijo junija 1919.

Italijanski kronski svet. Na 25. t. m. je sklical kralj kronski svet. To dejstvo je zbudilo v političnih krogih in v vsej javnosti živahno zanimanje. Vlada krogi in politiki si z opozicijo niso povsem edini v presoji tega državnega čina. Medtem ko prvi odobravajo sklicanje, je opozicija mnenja, da izče Nitli s tem, da se skriva za krone, sredstva, kako bi se izognil odgovornosti. Znano pa je sedaj, da kronski svet ni bil sklican na Nitlijev, marveč na Tittinijev predlog. Jadransko vprašanje je z vidika notranje kakor tudi zunanje politike postalo tako pereče, da se na običajni način ne da več rešiti. Vlada se mora po razmotritvju in uvaževanju vseh okolištin končno veljavno odločiti. Zato je prav razumljivo, da se s stvarjo, ki bi za dolgo dobo določila smerice vse notranje in zunanje politike, poča izredni kronski svet. Upa se, da že pred posvetovanjem dospe Wilsonov odgovor, medtem ko se z druge strani zatrjuje, da je pričakovani odgovor že dospel. Po raznih vesteh namerava v kronskem svetu Tittini podati svojo ostavko; zopet druge vesti pa pripisujejo sklicanje dejstva, da namerava vlada z velikopoteznim sklepom spraviti zopet pokorščino v vojsko in mornarico. Končno domnevajo nekateri celo, da bo kronski svet proglasil aneksijo Reke z Italijo. V resnici pa se dozeva, da ima kronski svet namen, pripraviti vse odlične in merodajne osebnosti do tega, da zastavijo ves svoj vpliv za ublaženje opozicijskega gibanja. Sedanja vlada je uverjena, da je reško vprašanje mogoče rešiti le sporazumno z zavezniki. V tem pogledu vlada med Tittinijem in Nitlijem popolno soglasje. Kdor pa je drugega mnenja, mora za svoje stališče prevzeti tudi vso odgovornost.

Laži meščanskih listov o 9. da celo 10- in 11-urnem delavniku v Nemčiji v prospeh države, je odbil v Prazi na zboru inozemskih Čehov se mučiči delegat Vašata iz Mauthburga. Izjavil je, da je v celni Nemčiji uveden 8-urni delavnik v rudnikih 7-urni in pri plavžih celo 6-urni delavnik. Meščansko časopisje niče o

več kot 8-urnem delavniku le zato, da bi mu škodovalo. Vašata je naprosil delavske liste, da to dejstvo približajo.

Edina rešitev nemških železníc. V državnem ministertvu za delo so se vršila nedavno posvetovanja železničarskih organizacij in ministrstev, da se zavzame stališče s katerim bi se delavnost za železnice povečala. Vlada vidi možnost rešitve tega vprašanja le v uvedbi akordnega dela, katero na železničarske organizacije odklanja.

Angleški vladni program. Lloyd George in drugi odločujoči politiki so v letakih »The Future«, ki so se razmnoževali v velikih množinah, objavili ta-le vladni program, na-

Brzljavne vesti.

Udli Tittinijevog govora.

LDU. Lyon, 30. (Brezlično.) Posebni poročevalec lista »Echo de Paris« brzljavljia svojemu listu iz Rima: Izjave Tittinija so napravile v vseh krogih ugoden vtis. Minister je dokazal potrebo, nadaljevati politiko sporazuma s Francijo in Anglijo, ter je poudaril, da je Francija uvidela takol izpovedka, katšno korist ji more prinesiti tesna zveza z Ameriko. Italija nima prav nobenega povoda, ločiti se od svojih dosedanjih zaveznikov, zlasti še od Zedinjenih držav, od katerih se more neizmerno koristiti.

Razdelitev nemških letal. — Blokada sovjetske Rusije.

Lyon, 29. (Brezlično.) Svet petorice, ki se je pod predsedstvom Pichona sestel k seji v ponedeljek zjutraj, je odobril sklepe komisije, ki je izdelala vse priprave za razdelitev nemških letal in vodljivih zrakov med zavezniške. Obenem se je poslal Nemčiji protest radi prodaje gotovoga števila letal nevtralnem; ta letala spadajo namreč še v kontingent vojnega materiala, ki ga mora Nemčija glasom mirovne pogodbe izročiti zaveznikom. Končno se je svet petorice bavil z vprašanjem, kako naj se zagotovi prehrana Rusije. Sklenil je, da morajo ostati v veljavi vse odredbe, ki ovirajo preskrbovanje boljševiške Rusije, zlasti blokada.

Šolske razmere na Jesenicah.

Skraino čudne so jeseniške šolske razmere. Kakor se reže tudi drugod kruh z dvema nožema, tako se godi našim malčkom. Kakor se povsodi zapostavlja ubogi delavec-trpin, tako se zapostavlja tudi cvet njegovega življenja, kri njegove krvi — njegov otrok, ker so mu bale njegovo »usodo« prisodile rolenice...

Kmet po večini nerad pošilja svojega otroka v šolo, ker kar ne more razumeti, da bi smel njegov otrok kaj več znati, kakor zna on sam. Najraje bi, da bi mu otrok kolikor mogoče hitro odrasel in mu pomagal pri delu na polju. Precej vseeno mu je, ali njegov otrok kaj zna ali ne, ali se je kaj naučil v šoli ali ne. — Meščanom seveda pride to prav. Na razpolago imajo neprenapolnene ljudske, meščanske, srednje, trgovske, obrtne šole itd. Kaj pa ima ubogi delavec na deželi, kateremu so interesi na šoli z meščanom precej skupni? Mi delavci nimamo ne domov, ne posestev, ne imetja, kar bi zapustili svojim otrokom. Mi delavci moremo dati otrokom le to, kar si odtrgamo od vsakdanjega grizljaja, zaslužnega v potu obraza ter — šolo in vzgelo.

Slovenski delavec, slovenski proletarec zahteva za svoje otroke šole!

Ali nimajo naši delavski otroci pravice, da si v poznejšem življenju na lažji, čednejši in udobnejši način služijo kruha kakor pa njihove nesrečne matere in očete? Ali je delavčev sin na Jesenicah res obsojen, da nosi prokletstvo svojega

znanjen za to jesen. I. Delo: Maksimalni 48-urni delovni teden za vsa dežela; primerne plače za vse delavstvo; soddoločevalna pravica vseh delavcev pri določanju delovnih pogojev; finančni interesi na delu; odredbe zoper brezposelnost; razširjenje posredovanja pri delovnih konfliktih; boljša stanovanja in dobra prometna sredstva. 2. Premogokopi: Podržavljenje rudnikov; povišanje prodajnih cen v prid socialnega izboljšanja in premogovnih distriktih; reorganizacija in varčevalna uprava rudniških zastoritev; sprejem delavcev v kontrolne svete minskih distriktov; takojšnja ustanovitve komisije za prevažanje premoga. 3. Trgovska politika: Prost uvoz vseh produktov z gotovimi izjemami od 1. novembra t. l. dalje; nobenih vladnih podpor za podjetja, ki delujejo v inozemstvu; odredbe zoper preplavljenla tujih proizvodov; varstvo gotovih domačih industrij, ki v vojnem času izdelujejo potrebne produkte, katerih proizvodnja v deželi ni zadostna; varstvo onih industrij, ki so bile ustanovljene med vojno in ki bi sedaj brez varstva propadle; kontrola dobičkov, ki jih te industrije dosežejo; razširjenje tehnične pouka na vse razrede prebivalstva. — Letaki s tem programom so bili izdani z naravnem podučiti ljudstvo o vladnih namerah, dokler parlament še ne zboruje. — Tako vlada na Angleskem, in naša uboga vlada se je obesila kot otrok za hlače na žebelj...

VLADNA KRIZA NA BAVARSKEM.

Monakovo, 29. »Münchener Post« poroča: Na Bavarskem je izbruhnila vladna kriza. Deželno načelnstvo socialnodemokratske stranke je v dvodnevnem posvetovanju v Nürnbergu temeljito obravnavalo vsa nespornostna vprašanja med socialnodemokratsko stranko in bavarsko vlado v celoti. Socialistična konferenca je izrekla svojim pristajem v vladi popolno zaupanje in izrazila svoje obžalovanje, da velja takozvana Hoffmannova vlada za socialistično, da sirsavno nje sestava onemogoča nemoteno udelestvovanje socialističnih načel. Zato pozivlje konferenca svoje pristaje v vladi, Hoffmanna. Seigiza in Endresa, naj svoje mandate v vladi takoj odlože, ako se ne bi dala izvesti preosnova vlade, ki jo sinatra konferenca za neobhodno potrebne. Ta sklep socialistične stranke pomeni, da se vlada nahaja v krizi. Prva naloga bavarskega deželnega zbora, ki se sestane 1. oktobra, bo obstojala v tem, da bo sestavila novo vlado.

Wilson bolan.

LDU. Lyon, 30. (Brezlično.) Agence Havas poroča iz Washingtona: Zdravstveno stanje predsednika Wilsona je tako neugodno, da mora predsednik popolnoma mirovati ter ne bo smel opravljati svojih državnih poslov še več tednov.

rojstva: vse življenje trpeti in karati v nezdrem vzduhu tovarniškega kapitalizma?!

Gospoda na krmilu vlade za Slovenijo! Dovoli je že nezdrem razmer, dovolj ponižanja za delavca tudi v tem oziru! Tudi delavski otrok naj bo deležen dobrot šole in vzgoje!

Tu imamo samo sestrazedno ljudsko šolo! Šolsko poslopje je nova stavba, ne sicer preveč moderna, a izhajati bi se dalo, če bi bili pri zidavi nove šole pravi ljudje. A kaj, ko živimo v Sloveniji še vedno v srednjeveških časih, v onem delu, ko se ne ceni človeka po njegovi zmoglosti, ampak po njegovem verskem prepričanju. — Lepe so šolske sobe, pravimo lepe in nove — a premajhne. So sicer tudi večje sobe, a ni kaj postaviti vanje.

Naši otroci so v klopek kakor slanki v sodu. Krajni šolski svet na Jesenicah — stara cokolja pri šoli — (sestavljien je iz ljudi načelstevskega katoliškega prepričanja) — ni vmišlil v pravem času niti zadostnega števila klopi, niti drugih šolskih opravil. Klopi je komaj za 600 otrok, vseh otrok skupaj je pa čez 1000. Ali se je morda nova šola zidala za to, da »paradira« na zunaj? Mi ne potrebujemo šole za parado, mi potrebujemo šolo za naše otroke, za našo dečo! Kaj nam pomaga na zunaj ako lepa šola, če pa nimamo kam dati otrok, če je pa že danes premajhna, ko še dogotovljena ni!

Šola je silno prenapolnjena. V prvih razredih je po 80 otrok v vsakem razredu. Uspeh — celo nam laikom se zdi — je nemogoč. Šola uspeh, malenkosten napredek v elementarnem razredu. — slab te-

melj pri hiši — slaba celo stavba. Ali bi ne moglo biti mesto treh prvih razredov pet ali šest razredov, tako da bi bilo v vsakem razredu od 40—50 otrok, (kar je zakonito) — tako da bi učitelji lahko kaj dosegel. Če se za trinaest nemških otrok vzdržuje poseben prvi razred, ali so naši slovenski malčki toliko manj vredni, da se jih nabije po 80 v en razred?

Posebno kričeče razmere vladajo v višjih razredih. V vsakem četrtem razredu je po 75 otrok (v nemški paralelki je 6) in — finis coronat opus — v zadnjih dveh razredih, ko je v onih razredih, kjer bi se moralo nuditi otrokom največ, ker gredo v življenje, je stvar urejena tako, da se jim more nuditi naimanj. V petem razredu prisostvuje naenkrat pouku nič več in nič manj kakor 110 otrok, v šestem pa 72. Ker sta peti in šesti razred najvišjeja razreda, ker otrok zapuša šolo in gre v življenje, so preskrbele naše slavne šolske oblasti, da se tu otroke in učitelje samo muči. Ni se še na svetu rodil tak pedagog, da bi pri 110 otrocih, že precej velikih in zrelih, imel kaj vrednih uspehov.

Šola s tako prenapolnjenimi razredi, brez pripomočkov, po zanikanosti in nezmogljivosti kratkega šolskega sveta, brez učil in samoučil, brez knjig, brez zvezkov, brez peres, brez svinčnikov in papirja, ne more imeti uspeha. Šola je brez vsega.

Gotovo svojim nemškim sodeželanom ne odrekamo pravice, da se njih otroci poučujejo v materinščini, proti krivici pa, ki se godi našim otrokom, moramo nadočneje protestirati! Za 69 nemških otrok se vzdržujejo 4 nemške vzporednice in plačujejo 4 učne moči, torej pride povprečno na en razred po 22 otrok, na slovenski šoli pa po 90. Le proti načinu, proti krivici, kako matičevsko se postopa z našimi otroci, najodločneje protestiramo! Ali se postopa tako krivično, ker so v nemških vzporednicah otroci uradnikov in »višjih glav«, v slovenskih oddelkih pa uboga deca teptanega slovenskega delavca? Hočemo odgovora!

Z ljudsko šolo smo s šolstvom na Jesenicah pri kraju! Utis imamo, da se skrbno pazi na to, da se naš delavski otrok ne more višje izobraziti. Nešteto manjših krajev ima matičevske šole — Jesenice pa nič. Celo Kropa ima svojo obrtno šolo, Jesenicam jo vedno samo obljubljajo. (a propos — na papirju je dovoljena — že 4 leta, seveda še ni otvorena). Ni ne trgovskih ne gospodarskih tečajev — z eno besedo, ničesar ni.

Koliko časa bomo delavci še prenašali to sramotno poniževanje? Ali res še dolgo?

Sodrug!

Sodružice!

Ravnatelj je izšla brošura O. Bauer:

Pot k socializmu,

cena K 2— brez poštnine, s poštnino K 2 30.

Naroči se pri »Slovenski socialni matici« v Ljubljani, poštni predal 91.

Novice.

— Društvo jugoslovanskih umetnikov v Bosni in Hercegovini se je zopet konstituiralo. Predseduje mu dr. Andrijašič. Društvo bo nudilo domačim umetnikom moralno in materialno pomoč in razširjanje prave umetnosti med široke sloje ljudstva.

— Million frankov zgorelo. 28. sept. se je na vozniki med Indito in Zemunom vnel železniški spalni voz, ki je popolnoma pogorel. Požar sta zakrivila dva potnika, ki sta kuhala čaj in čila je vsled nepazljivosti eksperimentiral s spirit. Vagon je bil naenkrat v ognju, tako da gašenje ni moglo uspeti. Od ljudi se ni nihče ponesrečil. Škoda pa je ogromna. Samo dvema Angležema je zgorelo million frankov, ki sta jih imela v papirnatem denarju.

— Leonid Andrejev še živi? Kakor vsi evropski listi smo prinesli poročilo, da je umrl slavn ruski pisatelj Leonid Andrejev. Pripomnili smo, da je poročilo gotovo preuravneno in to bo najbrž res. Danes poročajo nemški listi iz Berlina, da je dobila tamošnja ruska kolonija poročilo, da je Leonid Andrejev živ in da so švedska poročila — kot vedno! — izmišljena.

Dnevne vesti.

Klerikalna nedostojnost.

Včerajšnji »Slovenec« prinaša naš dopis iz Kamnika, v katerem

zahtevamo svobodo združevanja in agitacije tudi za naše pristaše. Pravi, da soglašajo. Vzamemo na znanje. Da smo vsaj v tem enega in istega mnenja! Veseli nas. Prav levo je to. Škoda, da nam ne pove ob vsaki priliki odkrito in pošteno, da imamo prav. Pristavljala pa obenem, da smo mi terorizirali krščansko mislečo delavstvo v Guštaniu, Borovljah, Bistrici v Rožu, itd. Žal, da mu ne moremo dati pri tem tudi mi prav. Kajti znano mu mora biti, da smo vsak od klerikalne strani naveden slučaj »terorizma« vsestransko raziskali. Dognali smo pa tudi vsaki-krat, da socialističnega terorizma ni bilo nikdar, nikjer. Tako je. V Bistrici v Rožu je trmoglav delavec hotel izzvati tamošnje organizirane sodruge, še celo potem, ko je tajnik kovinarske organizacije vabil ustno in pismeno dotičnega delavca, da naj socialistične delavce ne izziva: da pa on lahko ostane za vse večne čase član svoje katoliške organizacije. Ondotni delavci, ki so, razven njege, vsi do zadnjega člani naše organizacije, da se ne bodo zaradi tega niti najmanj vznemirjali. Čemu tudi... V Guštaniu tudi ni bilo »terorizma«. Neki delavec, ki je bil prej član ondote socialistične organizacije, je potem, ko je ta organizacija izvojevala znatna izboljšanja za delavstvo, nele takol izstopil iz nje, marveč začel na nečeden način ruvati proti njej. Delavci so mu zato očitali neodkritost in neobčestnost, češ, da je bil član organizacije le, dokler mu je gnetlo kazalo. In imeli so menda prav. Kajti niti »Slovenec« ne bo zagovarjal tistih ljudi, ki so danes tukaj, tuj tam, kakor jim pač iz osebnih interesov kaže. To le pa tudi vse. Kako je mogla klerikalna strokovna zveza govoriti zaradi teh slučajev o »rdečem terorizmu« ne razumemo. Kaj se je pa vse zgodilo v Borovljah, v Celju in drugod, sam bogsigavedi. Kajti zastoj je bilo vse naše povpraševanje na licu mesta. O kakem »terorizmu« niti v najmočnejšem klerikalnem zmislju, ni bilo nikjer ne duha ne sluha. Gospodje, ni lepo, da govorite in pišete o socialističnem terorizmu, ko ga ni in ni.

Več opreznosti.

»Slovenec« je že parkrat objavil nekaj ostrih notic proti čekovnemu uradu in proti ravnatelju tega urada dr. Maričiču. Pa da bi vsaj odkrito povedal, zakaj ima pravzaprav ta urad tako močno na pliki. Zdi se nam, da gre »Slovenec« tudi v tem slučaju za druge, prikritje, morda strankarsko-osebne in tiskarsko-čkovske samovoljne naračila v več ali manj velikem in rednem obsegu. Ni naš namen braniti kake državne urade ali ravnatelje. To znanje že sami. Tudi nimamo nič proti temu, da se o vsem javno govori. Ko se je svoječasno pisalo o aferi pri čekovnem uradu smo tudi mi energično zahtevali pojasnila. Ko smo na izvedeli, da ni stvar taka, kakor se običajno pripoveduje, smo pošteno počakali, da se stvar na poklicnem mestu pojasni, ker nečemo delati nobenemu krivic. Ni pa sedaj jasno, zakaj se odstrani »Slovenec« odnosno njegovih oseb ali njegovih podjetij tako sistematično napada ta urad. Vsaj za širšo javnost ne. Da mora čekovni urad ostati v Ljubljani, soglašamo. Toda v kolikor nam je znano, se baš sedanji ravnatelj dr. Maričič za to zavzema. Citati smo namreč v »Poštanskem in telegrafskem vestniku« članek, v katerem se dr. Maričič zavzema za to, da ostane čekovni urad, če ga že ne bo mogoče prenesti v lastno jugoslovansko luko (n. pr. Reko), kjer naj bi se koncentriralo gospodarsko življenje države, brezpogojno v Ljubljani, ki je po njegovem mnenju najprimernejše gospodarsko središče. Ta članek so prenesle tudi zagrebške »Novosti« in zagrebški »Obzor« je seveda na članek takol reagiral, češ, da se Zagreb ne jemlje niti v kombinacijo. Kako naj si torej tolačimo sedaj »Slovenec«? Napade na dr. Maričiča, češ, da hoče prenesti čekovni urad v Zagreb? Povelmo rajši, da gre »Slovenec« za vse drugo. Svetujemo mu več opreznosti. Ne smemo videti le lastno stranko, lastne ljudi in naračila. Oziroma se tudi nekoliko na interese javnosti. In interesi javnosti zahtevajo, da se o vsem tem preveč ne govori. Pravilo namreč, da je nekaj v velikanskem notranjem neredu, toda ne po krivdi čekovnega urada, ki se menda trudi, da bi stvar pravočasno uredil, marveč po krivdi drugih žal predobro znanih razmer. Kajti kompetence uradov niso še urejene niti pri plačevanju in izplačevanju, itd. Kakor rečeno, več lastnosti bi zahtevali in več previdnosti. Sai ni stranka začetak in konec sveta.

Nastanitev v Ljubljani.

Da se na kak način odmore težavni stanovanjski bedi, je poverjenstvo za notranje zadeve izdalo dne 22. avgusta t. l. dve naredbi, ki sta bili razglašeni v Uradnem listu št. 138 z dne 27. avgusta t. l. Po prvi naredbi smejo bivati pripadniki nam sovražnih držav v okoliših ljubljanskega policijskega ravnateljstva samo z oblastvenim dovoljenjem. Kdor ne vloži tozadevne prošnje, ki se ima oddati pri policijskem ravnateljstvu, mora dne 30. septembra t. l. zapustiti ljubljanski policijski okoliš. Isto morajo storiti oni, katerih prošnjam se ni ugodilo. — Po drugi naredbi si mora izposlovati vsakdo, ki se hoče stalno nastaniti ali prehodno nad sedem dni bivati v okoliših ljubljanskega policijskega ravnateljstva, za to posebno oblastveno dovoljenje. Kdor tega ne stori, za kar je treba prositi pismeno potom policijskega ravnateljstva, mora takol zapustiti omenjeni okoliš. Kakor smo izvedeli, se je sestavil pri poverjenstvu za notranje zadeve poseben odbor, ki ima nalogo, presolati posamezne tozadevne prošnje. V tem odboru je zastopana tudi občinska oblast. Policijsko ravnateljstvo je pooblašeno samo, da izdala tozadevna dovoljenja le za kratko prehodno bivanje. — Z ozirom na stanovanjsko zadrego, s katero se imamo bojevali, se odločuje po rigoroznih principih. Dovoljenje za nadaljno bivanje dodeljo tuji državljani samo v ozira vrednih primerih in tudi to le do preklica.

— Ljubljanski krojaški mojstri se kar radi košato nosilo. Posebno pa jim je že prešla v meso in kri, navada paradiirati po gostinlah, kjer se vsi in corpore prav dobro zabavajo. Da jim te zabave ne delajo prevelike škode, puste svoje delavce same delati za slabe plače. Za nje se ne zmenijo. Seveda bo pameten človek rekel, da bi bilo boljše, če bi se krojaški pomočniki brigali za blagostanje svojih delavcev, kot pa da iz gole zavisti delajo razne ovadbe na tiste revne krojaške mojstre. Ki svoje delavce boljše plačajo.

— Francoščina na drž. višji realki v Ljubljani. Poverjenstvo za uk in bogocastje je z razpisom z dne 29. avgusta 1919, št. 3998 dovolilo, da se začne pouk v francoščini kot obveznem predmetu na drž. višji realki v Ljubljani, počenši s šolskim letom 1919/20. že v I. razredu. V zmislu gorenjega razpisa se bo poučevala francoščina letos tudi v II. razredu. — Ravnateljstvo.

Prireditve.

Odborova sela »Narodne Galerije« se vrši v sredo, dne 1. oktobra, ob pol 6. uri zvečer v mestni posvetovalnici.

Plesni večer v Narodnem domu. Združjenje gledaliških igralcev v kraljestvu SHS priredi v soboto 4. t. m. v vseh gorenjih prostorih Narodnega doma plesni večer. Sodružje garnizijska godba. Srečolov, šaljiva pošta, itd. Ples v veliki dvorani! SI. policijsko ravnateljstvo je podaljšalo policijsko uro izjemoma do 4 ure jutraj. — Odbor.

Iz stranke.

SHODI

v nedeljo, dne 5. t. m.:

Rimsko Tonic ob 11. uri dopoldne v gostilni »Na pošti«. — Poroča sodrug Pečnik iz Zidanega mosta.

Selce ob 15. uri (3. uri popoldne) v prostorih sodruge Aleša Potočnik. — Poročevalec iz Ljubljane.

Dobrova ob 16. uri (4. uri popoldne) gostilna pri »Grohu«. — Poročata sodruge Makuc in Korosin.

Notranja gorica ob pol 15. uri (pol 3. uri popoldne) v gostilni pri »Pavletu«. — Poroča sodrug Perdan.

Škofelica ob 17. uri (5. uri popoldne) gostilna pri »Milcu«. — Poročevalec iz Ljubljane.

SHOD V POLIČANAH.

Dne 5. oktobra t. l. se vrši javen ljudski shod v Poličanah v hotelu Baumann. Vsi na shodi! Poročal bo sodrug Marn iz Celja in eden iz Ljubljane.

Veselični odsek za Krakovo-Trnovo ima danes, v sredo, 1. oktobra (sestankov v gostilni gosp. Klemenca (Krakovski nasip 14.) Polnoštevilna udeležba dolžnost!

Škofjalska. Občni zbor kraljeve skupine Spl. žel. org. v Škofjalski se vrši dne 5. oktobra 1919. ob 9. uri predpoldne v gostilni pivovarne v Škofjalski. — Sklicatelj.

Mezdno gibanje grafičnega in književskega delavstva v Sloveniji se je pričelo že minuli teden. V tej stroki delajo podjetja, ker so kar-

telirane z ogromnimi dobički. Priporočamo pa, da plačujejo zlasti pomožno osoble vseh teh strok izredno slabo. Plače po 24, 30, 36, 40 in 50 K na teden niso redka prikazen. Vrhutega so podjetja popolnoma prezrla velik del tega delavstva ob dovolitvi draginskih doklad. Tiskarski pomočniki so vobče sicer nekoliko boljše plačani, a ker je draginja v zadnjih treh mesecih narasla za več nego 50%, je torej gibanje utemeljeno.

Pevska vaia »Svobode« se vrši v petek, dne 3. t. m. Prosimo sodruge pevce, da se je zanesljivo udeležijo.

Podružnica izobraževalnega društva »Svobode« naznanja, da ima svojo redno sejo v sredo, t. l. 1. oktobra točno ob pol šestih uri zvečer v društvenem prostoru. Udeležba naj bode kolikor mogoče polnoštevna. Zdravo!

Kultura.

»Striček Vanja«. Scene iz življenja na kmetih v štirih dejanjih. Spisal A. P. Čehov. Režiser: Osipovič-Suvalov. — Vprizoritve teh »scen« na našem odru pomeni za umetniški razvoj slovenske drame sitan dohodek, ki ga mora kulturni kronist svojega naroda registrirati klub temu in prav zato, ker stopa nekulturna gledališka publika tega naroda malomarno in brezbrizno mimo njega. Nemara je to prvič v teh dveh sezonah, da se našemu občinstvu z dramske pozornice rudi pristna in zlahtna umetnina, ki sega s svojo harmonično vprizoritvijo visoko nad povprečnost. Tako seveda je bilo pri reprizi gledališče prazno; lože popolnoma nezasedene (kaj bi p. t. volni dobičkarji in druga drhal z umetnostjo!), parter obupno zevajoč...

To slavno publiko pa, ki se je izvolila potrditi v gledališče in se smejati, ako reče kdo, da ne bo več pil ali če se zahvaljuje »za kruh in sol«, to publiko, ki se sredi natišnih prizorov z dolgočasno usekuje ter škrtlja po parterju, bo treba drugič preteptati z bičem in pogati na ulico. V oštarijo, ne pa v cerkev! Zato je treba tembolj podčrtati hvalo akterjem, ki so s svojo lubečo igrjo ozrevali brezupno-mrzli gledališki vakuum od scene do scene, hrabro preziralo to barbarstvo občinstva, ki ni vredno niti ene plemenite kretnje Šaričeve, niti enega boleštnega vzklaka Osipoviča. — Ta »Striček Vanja« s svojim dobrodušnim naslovom je v svojem pod površju troka tragedija. To je tragika ljudi, ki je pala nanje ogromna širina, brezkraina, težka monotonična ruske stepe... Kako beže vsi ti ljudje iz te obupne brezkrainosti, v katero se motajo in izgubljajo in ki lo imenujejo puščobo in dolčas, kako se zatekajo naposled k svojim ozko zadržanim usodam: profesor v mesto, striček Vanja in Sonja k svojemu poslu, zdravnik v svoje gozde. In vsi ti ljudje so mislili, da žive, prav tako kot si to domišljamo mi, ki več ali manj uspešno opravljamo svoje vsakdanje delo, domišljali si, dokler jih ni prebivala lubezen iz teže omotičnosti, da so opustili vse. Česar so bili doslej vajeni ter so postali za par hipov ljudje s svojim elementarnim življenjem... Teh prizorov ni, da bi telital človek z grobnimi rokani. Tisti, ki ne more pozrešati zunanosti in teatra, pa makar Ihsenovega, naj ne sodi o tem delu! Dramatičnost teh scen tiči globlje, nego v tem, kar se godi in govori na odru, a se najboli zunanje in elementarno občutje v Vanji (odtod tudi naslov!), dasi njegova tragika ni manjša od tragike profesorjeve žene ali Sonje ali doktorja. Kakor v življenju, v tem vsakdanjem in nezlaganem, se v teh prizorih, ki so zlasti v drugem in četrtem delanju biser moderne dramatične umetnosti, prelivalo toni in nihanje, luči in sence in zvoki, za katere je treba finišnega sluha, globljih notranjih oči. — Vprizoritve — materijalizacija — takšnih prozračnih scen je sevedanaločavnejše opravilo, nanor zrelili umetniških potence. Takšnih stričkov, kakršen je bil Vanja g. Osipoviča, še ni videla slovenska drama. Živel in trpel je svojo ulogo tako po človeško, da mu iz srca rad odpuščam njegovo krasno ruščino, v kateri je govoril svoje besede. Zakaj njegove solze niso odrske, njegovo kretanje ni teater, njegov patos ni študirani, njegova zbesnelost je elementarnost ruskega človeka. V vsi višini z njim je bila prelepa Jelena Andrejevna g. Šaričeve. Mehke in nežne kretnje te dame so pesem, ki se stopnjuje v simfonijo linij, ko se razlije po klavirju — ranjen labod, vse hrepeneč od bod... Zavravnik Astrov g. Gabršček je žal seveda ni dosegal, dasi s svojo inteligentno in vestno igrjo ni uhlal iz okvirja. Praviako je spadal v okvir profesor g. Ločnika, za-

tudi ni našel za tega starega betežnika povsem novih črt. Visoko pa je to pot segla gđc. V. Danilova, ki se razvija v prav dobro igralko. V njeni Sonji, tej priprosti in iskreni duši, tiči več umetnosti, nego v vsem, kar je igrala doslej. Umetniškemu pojmovanju g. Šesta daje častno sprječevalo to, da se je ogrel za navidez tako podreleno ulogo kot je Teljegin. Z monotonno govorico človeka, ki živi samo še nekam oddaleč, je postala njegova figura plastično-reliefna. Marina g. Juvanove, drugače čisto dobra, je bila malce premlada, unesna je bila Vojnickaja gđc. Rakarjeve. — Režija je bila tako precizna in izpiljena, kot ni to običaj na našem odru. Vsaka štimunga in vsaka grupacija skoro je bila mahnen umotov zase. In tako je torej bilo kakor vedno: Ljubljanci vedo, da igrajo »Razkrinkane Habsburžane«, tega ubogega »Strička« pa seveda ne poznajo in ga ne bodo. Fr. Albrecht.

Iz pisarne dramskega gledališča. V četrtek, dne 2. oktobra in v nedeljo, dne 5. oktobra so reprize otroške igre z godbo in baletom »Snagulčica in škrtac« in to ob znižanih cenah. Na to igro, ki je med ljubljansko mladino vzbudila veliko zanimanje, opozarjamo zlasti starše z dežele.

Koncert. Dne 3. oktobra koncerte v uninski dvorani naš klavirski virtuos Ciril Ličar s sodelovanjem hrvatske umetnice pevke Vilne de Thierry. — Ljubljanci bodo imeli priliko slišati dva slavna umetnika.

Najnovejša poročila.

(Vesil LDU.)

BLOKADA REKE.

Beřin, 30. (DunkU.) Kakor javlja »Secolo«, je reška luka popolnoma blokirana od morske strani. Časopis že ne prihajajo več dni. Vse zveze so pretrgane. Meje proti Hrvatski so zaprte.

Pred preobratom v Italijo.

Pariz, 30. (DunkU.) Poročevalec lista »Chicago Tribune« v Reki meni, da zahtevata Giolitti in d'Annunzio toliko od Nittija, da je njegov padeč gotov. Potem pa bi mogla izbruhniti v Italiji revolucija, o čije boljševisičnem značaju se ne more dvomiti.

MOGOČNO GIBANJE ANGLEŠKEGA PROLETARIATA.

Pariz, 30. (DunkU.) »New York Herald« javlja iz Londona: Jasno je, da se bo boj izbojeval do konca. To izhaja zlasti iz potkusov vlade, da zagotovi na vsak način preškrbo prebivalstva. Prvič od pamtike je Hydepark za prebivalstvo zaprt. 30 tisoč avtomobilov je za razdelitev živila na razpolaganje. Mleko se dovaja direktno z dežele. Vlada je nakopila v vseh lukah veliko množico zmrglega mesa. Največji posredni uspeh stave je nastavljen dela v premogovnikih v Walesu, kjer stavlja 100.000 delavcev, in v Midlandu. Z ozirom na to, je vlada razpustila zaveznikom, da je ustavila izvoz premoga. — »Journal« javlja iz Sheffielda: Ako se bo stavka razširila na rudarske in transportne delavce, je ogrožen del angleške industrije. K pomanjkanju premoga, ki nastane v kratkem, pride nakopičene blaga, kar bo povzročilo konec dela. »Journal« poroča iz Londona, da se tam vodje plovnih družb tako boje, da se bodo vsled pomanjkanja premoga ustavile vse vožnje. Potem preti Angliji lakota.

Izdajatelj: Josip Petetan.

Odgovorni urednik: Rudolf Golouh, Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

Spalne in jedilne sobe, kuhinjske oprave, postelje, postelje, opreme in vrhne nožnice, umivalnike, vsakovrstne omare, mize in stole iz trdega in mehkega lesa, pohorjena brata Zaver, zabija pohištva in tapetirska delavnica, Ljubljana, Kolboj. 677

Postanski zastavnik. Imek, hiter in dober, na osebo (tudi otroci nad 14 let) s prodajnim »Naprja«. Oni, ki se javijo osebno prej, nastavljeni bodo vrhuta že na dobra mesta. Zglašiti se je od 11. do 11. ure popoldne v upravi »Naprja«, Františkanska ulica 61.

Našla se je večja svota denarja (v dinarjih) v soboto, dne 27. t. m., zvečer pred opernim gledališčem. Lastnik tega denarja naj se zglaš pri Rudolfin Kolboji, Ljubljana, Veliki stradon 7. 616

Čeviji (Golsrer) št. 41, močni, trpežni, pokro novi, se cono prodajo. Kje? pokro upravnstvo »Naprja«.

Pilo okrog treh metrov, pripraven za otroško obleko, se odda. Naslov pove upravnstvo »Naprja«.

Kolporterja za Celje iskamo.

Kdor želi prevzeti ta posel, naj se zglaš pri sodrugu Josipu Marcu, Celje, boln. blag., Vodnikova ul. 3.

VABILO

na

IZREDNI OBČNI ZBOR

SPLOŠNEGA KREDITNEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI,

registrovana zadruga z omejeno zavezo

ki se vrši

v četrtek, dne 9. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne
v združnih prostorih, Aleksandrova cesta 5.

DNEVNI RED:

1. Pomnožitev članov upravnega sveta.
2. Volitev upravnega sveta in nadzorstva.
3. Sklepanje o razširjenju delokroga.

Občni zbor sklepa veljavno, če je zastopan najmanj deseti del kapitala, vplačanega v združnih deležih, in sicer z nadpolovično večino glasov; pri enakosti glasov odloča predsednik.

Upravni svet.

Ordinarij deželne bolnice

dr. Pogačnik Josip

zdravi zopet redno 605

očesne, ušesne, nosne
in vratne bolezni.Bombaževa predilnica in tkalnica
v Trzinu sprejme takoj sposobnega,
zanesljivega in treznega

kočijaža

ki zna s konji dobro in ljubeznivo
ravnati ter se more pri kočiji in
težki vožnji porabiti. Mlademu, krep-
kemu možu se daje prednost. Vstop
takoj. Pismene ponudbe na zgornji
naslov. 609

Sprejem

delavce

za izdelovanje cementne
strešne opeke in druge
cementne izdelke.Nastop takoj. Plača dobra, delo
trajno. Drag. Korbar, Zagorje o. S.Kupi se
več registriranih blagajn.Ponudbe z navedbo cene je poslati
na upravnishvo „Napreja“.

Miši, podgane, stenice, šurki! Izdelova-
nje in raz-
pošiljanje
preizkušene radikalno učinkovitega uni-
čevalnega sredstva, za katero vsak dan do-
hajajo zahvalna pisma. Za podgane in
miši K 6; za šurke K 8; posebna
močna tinktura za stenice K 6; uni-
čevalec moljev K 3; prašek proti mrč-
som K 5; mazilo za človeške uši K 3;
mazilo proti ušem pri živalih K 3; prašek
za uši v obleki in perilu K 3; prašek proti
pernatim ušem K 3; tinktura proti mrčesu
na sadju in zelenjavi (univerzalna rastlin) in
mravljam K 3. Pošilja po povzpetju: Zavod
za pokončanje mrčesa M. Janker,
Zagorje 40, Petrinjska ulica 3, III. 14

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, FRANČISKANSKA ULICA ŠTEV. 6

REGISTROVANA ZADRUGA Z OMEJENO ZAVEZO.

TISKOVINE ZA SOLE, ŽUPAN-
STVA IN URADE. NAJMODER-
NEJSE PLAKATE IN VABILO
ZA SHODE IN VESELICE.

LETNE ZAKLJUČKE

NAJMODERNEJŠA UREDBA ZA
TISKANJE CASOPISOV, KNJIG,
BROŠUR ITD.

STEREOTIPIJA. LITOGRAFIJA.

Slavnemu občinstvu naznanjava, da
sva prevzelagostilno „Narodni dom“
v Celju.Skrbela boveva za dobro in točno
postrežbo, ter se priporoča za
mnogobrojen obisk.Ivan in Ana Černe
z Goriškega. 538

Inženir dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbeni inženir.

Specijelno stavbeno podjetje za betonske,
železobetonske in vodne zgradbe
v Ljubljani, Hilšerjeva ulica št. 7.

Izvršuje strokovno:

Naprave za izrabo vodnih sil, vodnežage,
elektrarne, betonske in železobetonske jezove,
mostove, železobetonska tovarniška postopja,
skladišča, betonske rezervoarje, železobetonsko
oporno zidovje in vse druge betonske in
železobetonske konstrukcije.Prevzema v strokovno izvršitev vse načrte
stavbene inženirske stroke.Tehniška mnenja. — Zastopstvo strank v teh-
niških zadevah. 184

Otvoril sem
hotel „Simončič“
v Sevnici.

Skrbel bom za dobro po-
strežbo, pristna vina in dobro
kuhinja z mirnimi in toplimi
jedili. Na razpolago so sobe
za tujece. 919 2-1Priporočam se za mnogobrojen obisk
Franc Špilek.

Zdravnik

dr. Viktor Breskvar

se je preselil

v Gradišče, Hilšerjeva ulica št. 7, I. nadstr.
in ordinira od 10. do 12. ure popoldne 607

Št. 450/pr.

Razpis službe.

Pri mestnem magistratu ljubljanskem popolniti je mesto

konceptnega praktikanta

s sistemiziranim adjutom letnih K 2400.— ter vsakokratno draginjsko
doklado.Za namestitev zahteva se poleg splošnih pogojev dovršene pravo-
znanske študije ter z vspehom prebiti vsi državni izpiti.

Pravilno opremljene prošnje vlagati je

20. oktobra 1919

pri predsedstvu mestnega magistrata.

Mestni magistrat v Ljubljani.

dne 28. septembra 1919. 618

Naznanilo.

Tvrdba

R. Miklauc

se je preselila

iz dosedanjega trgovskega lokala v
lastne prostore

Pred Škofijo št. 3

Lingarjeva — Medarska ulica tik ško-
fijske palače, kjer se nahaja trgovina

pri „Škofu“.

Podpisani se zahvaljuje za izkazano za-
upanje ter se priporoča za mnogobrojen
obisk z zagotovilom najboljše postrežbe.

Spoštovanjem

R. Miklauc.

593

Slovenska eskomptna banka

LJUBLJANA, SELENEURGOVA ULICA ŠT. 1

*Interesna skupnost s hrvatsko eskomptno banko in srbsko banko
v Zagrebu.

Izvršuje vse bančne transakcije najkvalitetneje.

SPREJEMA: Vloge na knjižice
in na tekoči račun
proti najugodnejšemu obrestovanju.KUPUJE in PRODAJA: devi-
ze,
valute, efekte itd.ESKONTIRA: menice, terjatve,
fakture.DAJE: kredite in predlojme na blago
in efekte itd.IZDAJA: akreditive na vsa tu in-
inozemstva mesta.POSPEŠUJE: trgovino, indu-
strijo ter uvoz
in izvoz.

Brzjavlj: ESKOMPTNA.

543

Int. telefon št. 146.

Vreče

nove, kakor tudi rabljene, v vsaki
množini in velikosti, izvzemši papir-
nate, kupuje kumična tovarna v Mostah. 597

DRVA

mehka in trda, vsako mn-
žino, pripelje na dom družba
„IMPEX“
Mahrova hiša, Krekov trg
št. 10, I. nadstr.

Modni salon

Rozi Fabčić
Rimska c. 6Imajo osebno izbrani modeli in
velour klobuki v veliki izbiri.
V zalogi so tudi lični klobuki od 50 K
dalje, žalni klobuki ter športne in
krzmarke čepice, kakor tudi vse v
to stroko spadajoče potrebščine.
Popravila točno in ceno.Rimska c. 6
Rozi Fabčić

Modni salon

Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih
Rezervni zaklad nad K 1.100.000.

3 0/0

brez odbitka rentnega davka.

Ustanovljena l. 1881.